

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Яна Олег Дворецка,

щатен преподавател в департамент „Дизайн“, Нов български университет, 8.2 Изобразително
изкуство

въз основа на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната
длъжност „доцент“ на Национална художествена академия, гр. София

по област на висше образование 8. Изкуства,

професионално направление 8.2 Изобразително изкуство (Керамика)

в конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, ДВ - №01/2.01.2024 г. за нуждите на
катедра „Керамика и дизайн на порцелан и стъкло“ с кандидати гл. ас. д-р Янка Юнакова и

д-р Иван Кънчев

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания

Представените от кандидата Янка Юнакова материали по конкурса, както и нейната научно-изследователска, творческа и академично-учебна дейност отговарят на задължителните условия и наукометрични критерии за заемането на академичната длъжност „доцент“, съгласно изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за приложението му. В процеса на проучване на наукометричните данни, представени от кандидатите, се изясни наличието на допълнителни творчески изяви и публикации, които не са включени от кандидатката в таблицата, но биха направили резултатите още по-убедителни.

По отношение на представените от кандидата Иван Кънчев данни - както беше обсъдено на заседанията на научното жури, наукометричната таблица е доста некоректно попълнена, което много затрудни оценката за съответствие с минималните национални изисквания. Въпреки, че научното жури по конкурса излезе със становище, че минимумът е покрит, личното ми мнение е, че по някои от критериите има представена невярна или непълна информация, което подлага на съмнение крайния брой точки. Това касае както предложените в т. В и Г писмени трудове, които не отговарят на законовите изисквания за монография, така и някои от линковете, посочени като доказателствен материал към творчески изяви, които всъщност не водят към такъв. Без да подлага на съмнение съществуването на тези изяви, научното жури беше принудено да "разследва" наличието им

и коректния брой точки, тъй като голяма част от представените материали бяха грешно разпределени в други показатели.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

Кандидатът гл. ас. д-р Янка Юнакова е магистър от Националната художествена академия, Катедра "Керамика", което е естествено продължение на средното ѝ образование от Средното художествено училище за приложни изкуства (днес НУПИ "Венко Колев"), гр. Троян. От 2010 до 2015 година е редовен докторант в Катедра "Инженерен дизайн" на Технически университет, София, където защитава и докторската си дисертация на тема "Арт дизайнът като феномен в съвременната дизайн култура". От 2017 г. придобитите през годините знания и умения намират своята естествена среда в Катедра "Керамика" на НХА, където преподава и до момента - първоначално като хоноруван, а от пет години и като щатен преподавател.

Освен като преподавател, през тези години Янка Юнакова развива активно творческия си профил и днес е позната като един от най-ярките автори в сферата на съвременната керамика. Свидетелство за това са многобройните ѝ изяви в самостоятелни и групови изложби, участия в национални и международни симпозиуми, награди от различни арт форуми и събития, както и присъствието ѝ в престижни селекции като двуезичното издание "Български продуктов дизайн 2020/2022" и тритомната поредица на СБХ "120 години българско изкуство".

За конкурса кандидатката представя шест авторски проекта в областта на артистичната керамика и пет в областта на продуктивния дизайн, описани в резюме със заглавието „От глината към думите – кратки размишления за керамиката“. Текстът представя разсъжденията на авторката за съвременната керамика, дизайна, занаята, формата, функцията и различните етапи от нейните творчески търсения. Юнакова нарича глината "отзивчива" и в този израз се материализира нейната очевидна отдаденост и любов към керамиката, която за нея е средство за себеизразяване, материална нишка, свързваща я с историята, природата, изкуството.

Имала съм удоволствието лично да наблюдавам произведенията на Янка Юнакова и без колебание бих заявила, че тук става дума за един разпознаваем автор - със свой собствен ясен творчески език - прецизен, фин, деликатен, но също удивляващ, провокиращ. Обраната цветност оставя свободно пространство за изненадващи визии, в които материалността на глината съжителства с абстрактни форми. В артистичните ѝ проекти прозира занаятчийското

отношение към материала, дизайн проектите ѝ дават убедителна заявка за художествена стойност.

Творчеството на Янка Юнакова е истински пример за това как традиционното изкуство може да бъде трансформирано и адаптирано в съвременен контекст, създавайки нови и вълнуващи художествени изкази. Нейната работа демонстрира как класическите методи и техники могат да бъдат интегрирани в модерни концепции и визии, което води до уникалност и иновативност. Тя показва, че керамиката е едновременно занаят и форма на изкуство, която може да изразява сложни идеи и емоции. Нейните творби често предизвикват зрителя да преосмисли своето възприятие за традицията и модерността, като ги съчетава по начини, които са едновременно изненадващи и въздействащи. Юнакова също така успява да създаде мост между различни културни влияния и артистични концепции, което прави създадените от нея обекти релевантни и значими не само в български, но и в международен контекст. "Съвременна" е може би най-същественото определение на работата ѝ, работа, лишена от котвите на локалността и адекватно стояща на световната арт сцена. Чрез своето изкуство Янка Юнакова изследва и разширява границите на керамиката, утвърждавайки я като мощно средство за художествено изразяване и културен диалог.

Иван Кънчев също е възпитаник на Катедра "Керамика" на Националната художествена академия. Завършва и второ висше образование по психология в Русенския университет "Ангел Кънчев". Дисертационният му труд „Скулптура от керамика в България от 1896 година – края на 50-те год. на XX век” е защитен в НХА, Катедра "Скулптура", където в периода 2010 - 2011 година и от 2022 до сега е е хоноруван преподавател.

Кандидатът е представил впечатляващ списък от участия в самостоятелни и общи изложби, национални и международни награди. Автор е на кураторски проекти и няколко книги, посветени на керамиката, скулптурата и други области на изкуството.

Представеният хабилитационен труд „Нови универсални форми“ е част от проекта „Човече, къде си? Нощни видения“, който авторът развива от години. Проектът е философска

трактовка на темата за съда, в чиито център е човекът, изпълнен от противоречия.

Творческото послание произхожда от корените - от родовата идентичност и националната специфика, но засяга актуални политически, социални и екологични аспекти на съществуването. Произведенията са, както посочва самия автор, "едновременно обекти, скулптури, релефи, мозайки, пана, съдове, стени, структура, архитектура, картини."

Без да познавам лично творбите на Иван Кънчев, мога да кажа, че дори през представения снимков материал, те имат силно въздействие. Вероятно второто висше

образование на кандидата в областта на психологията го провокира да се обърне към идеята за осезателното възприемане на изкуството и да опита да приобщи незрящите и хората с нарушено зрение към духовния свят на визуалното изкуство. Тактилната керамика на Иван Кънчев е безспорно забележително явление в българската културна среда. „Тактилната керамика“ е форма на изкуство, създадена да се възприема не само визуално, но и чрез докосване – както от виждащите, така и от хората с нарушено зрение. За зрящата публика това е възможност да срещне произведението едновременно чрез допир и зрение. Двата начина на възприемане се допълват взаимно и превръщат тази среща в акт на синестезия.

Кънчев черпи вдъхновение от богатата българска природа и културното наследство на страната. Техниката му е едновременно примитивна и иновативна - изхожда от черната неолитна скулптура и черната тракийска керамика, но чрез фрагментация и мозаечна техника постига оригиналност и универсалност. Стилът му е разпознаваем с вниманието към детайла и умелото боравене с цветове, форми и текстури. В творбите му се забелязва хармония между форма и съдържание, която създава усещане за завършеност и цялостност.

Тъй като оценяването на творчески продукт е изключително субективно, ще си позволя да коментирам и не-художествените изяви на двамата кандидати, описани в наукометричните таблици:

Прави впечатление наличието на солиден брой научни публикации и участие в научни конференции на гл. ас. д-р Янка Юнакова. След присъждането на докторската й степен през 2015 година те са:

- Юнакова, Я., *Васил Иванов Vasil Ivanoff - играещият с червено*, 8-ма Научна конференция с международно участие “Съвременни технологии в културно-историческото наследство“, сборник с доклади, том 8, стр. 68-73, 2019, ISSN 2367-6523, ТУ-София
- Юнакова, Я., *Имитиращ продукт*, 7-ма Научна конференция с международно участие “Съвременни технологии в културно-историческото наследство“, сборник с доклади, том 7, стр. 123-127, 2019, ISSN 2367-6523, ТУ-София
- Юнакова, Я., *Керамика и анимация*, 6-та Научна конференция с международно участие “Съвременни технологии в културно-историческото наследство“, сборник с доклади, том 6, стр. 70-72, 2018, ISSN 2367-6523, ТУ-София
- Юнакова, Я., *Триизмерният печат в създаването на обекти от порцелан и керамика*, 5-та Научна конференция с международно участие “Съвременни технологии в културно-историческото наследство“, сборник с доклади, том 5, стр. 99-102, 2017, ISSN 2367-6523, ТУ-София
- Юнакова, Я., *Употребата на пчелния восък в изкуството и дизайна днес чрез традиционни и иновативни технологии*, 4-та Научна конференция с международно участие “Съвременни технологии в културно-историческото наследство“, сборник с доклади, том 4, стр.89-94, 2016, ISSN 2367-6523, ТУ-София

Качеството на научно-изследователската дейност на кандидатката е подкрепено от съответния брой цитирания в други научни трудове, описани в наукометричните данни.

В таблицата на кандидата д-р Иван Кънчев не са отбелязани научни публикации. Двата цитирани труда „Съдът – отправна точка за творчество. 24 интервюта за българското изобразително изкуство“ (диалогично издание), изд. „Магоарт“, София, 95 с., ISBN 978-954-92853-8-3 и „Тактилна керамика“, изд. „Нов живот“, София, 93 с., рецензенти: проф. д.п.н. Владимир Радулов и доц. д.р Незабравка Иванова; ISBN 978-954-719-204-1 за съжаление не отговарят на изискванията за научна монография по ЗЗРАС.

Позволявам си да обърна внимание на факта, че научните публикации и цитирания са от съществено значение при институционалната и програмната акредитация на всички висши учебни заведения и наличието на такава дейност е от особена важност при избора на кандидати за академична длъжност.

III. Учебна и преподавателска дейност

Както беше посочено по-горе кандидатката Янка Юнакова има вече солиден преподавателски опит - пет години в Катедра Инженерен дизайн на Техническия университет и осем години в Катедра Керамика на НХА, от които последните пет на щатно място като главен асистент. От личния ми опит на творец и преподавател мога да заявя, че наличието на практикуващ автор като преподавател в областта на изкуствата добавя значителна стойност към образованието на студентите. Тези преподаватели не само предават знания и умения, но и вдъхновяват, менторстват и подготвят своите студенти за реалния свят на изкуството. Техният практически опит и активна творческа дейност правят учебния процес по-динамичен, актуален и ангажиращ, което е от съществено значение за развитието на бъдещите артисти. От обратната гледна точка - преподавателската дейност оказва комплексно влияние върху творчеството на автора, като съчетава различни стимули и предизвикателства. Взаимодействието със студентите, постоянната практика и обратната връзка могат значително да обогатят творческия път на един автор. Тези процеси са налице при Янка Юнакова, за което свидетелства фактът, че е обърнала специално внимание на обучението по керамика в резюмето си. Според кандидатката то "...редува теория и практика и насърчава студентите да мислят независимо, критично и креативно". И още: "В преподаването изхождам от собствената си художествена практика, в която очарованието от

процеса, честността в подхода, смелостта да експериментирам и реализирам идеите си са творчески принципи."

Д-р Иван Кънчев има значително по-скромен преподавателски актив - около две години на позицията хоноруван преподавател в Катедра "Керамика" и понастоящем в Катедра "Скулптура". Представените по конкурса материали свидетелстват за активна творческа кариера, но не и за интересите му в посока академично развитие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Както вече споменахме по-горе субективизмът е неизбежен при оценка на художествено творчество. Безспорно и двамата кандидати притежават талант и креативен заряд, който ги е направил значими имена в културната ни карта.

Ето защо тук ще се спра повече на факта, че настоящият конкурс има за цел да покрие нуждите на Катедра „Керамика и дизайн на порцелан и стъкло“ за преподавателска дейност.

Като огромно предимство в това отношение бих изтъкнала способността на кандидатката Янка Юнакова да се движи по ръба на интердисциплинарността, да инфилтрира приложното в изящното - керамиката безспорно е всепризната форма на изкуство, която обаче има своите утилитарни корени и в този смисъл неразделна част от нейната същност е функционалността. Не случайно Катедра „Керамика и дизайн на порцелан и стъкло“ е част от Факултета за приложни изкуства и дизайн. Като дизайнер и преподавател бих казала, че когато говорим за такива мултидисциплинарни области, в които чистото изкуство се преплита с дизайна, е важно да представяме тази двуликост, да даваме на студентите си разбиране за възможностите, които приложните области предоставят.

Научно-изследователската дейност (статии, участия в конференции, цитирания) е от конкретен принос за Катедра "Керамика" и за Националната художествена академия, тъй като тази дейност е от съществено значение както в акредитационните процеси, така и при индексването на висшите учебни заведения в рейтингови класации.

Кандидатката Янка Юнакова е натрупала значителен преподавателски опит в областта и е успяла да формулира научна и творческа програма именно в тази посока. Заемането на доцентска позиция за нея ще бъде продължение и развитие на досегашната ѝ академична дейност, което в известен смисъл е идеята на хабилитационните процеси. Д-р Иван Кънчев има малък преподавателски опит в Катедра "Керамика", а сегашната му преподавателска кариера се развива в Катедра "Скулптура". За него тази позиция би била един вид ново начало.

В заключение, въз основа на предоставените от кандидатите материали, подкрепям убедено кандидатурата на гл. ас. д-р Янка Юнакова за хабилитация. Тя притежава необходимата амалгама от качества на учен, преподавател и творец и аз съм убедена в нейната способност да продължи значителния си принос към артистичната общност на страната и академичната среда на Националната художествена академия.

.....

/доц. д-р Яна Олег Дворецка/